MEDDELELSER FRA

THORVALDSENS MUSEUM

1952

MEDDELELSER FRA
THORVALDSENS MUSEUM
1952

MEDDELELSER FRA

THORVALDSENS MUSEUM

UDGIVNE I

ANLEDNING AF PONIATOWSKI-STATUENS

GENREJSNING I WARSZAWA

1952

THORVALDSENS MUSEUM

KØBENHAVN MCMLII

POLEN er et kapitel for sig i Thorvaldsens livsværk. Ikke blot er tre af hans anseligste hovedværker direkte fremgået af polsk bestilling (Poniatowski, Copernicus, Potocki), men Polen er det eneste land, hvor Thorvaldsens kunst fik en nationalhistorisk værdi – hvor værker af ham kom til at stå som symboler på et folks nationale følelser og kamp for at vinde en plads i historien.

Thorvaldsen var dansk, han virkede størstedelen af sin tid i Italien, i et internationalt kunstcentrum, og han dyrkede en kunst, hvis mål var en generel idé, og som beskæftigede sig med almene værdier, både med hensyn til de plastiske motiver, der var dens arbejdsstof, og til de emner, som den fremstillede. Fædrelandsløs blev Thorvaldsens kunst ikke. Vi ser, at dens blivende betydning netop har sin rod i, at Thorvaldsen fastholdt sit danske særpræg, og i Danmark hævder hans kunst uforandret sin plads som dansk sinds-udløsning. Men det var kun i Polen, hans kunst fik direkte tilknytning til samtidsliv og til folkelig historie.

Lad være, at det kun var ydre forbindelse, hans europæiske position som kunstner alene, der førte Thorvaldsen sammen med det polske folk, men saa rummelig var han dog i sin opfattelse af almene begreber og kunstnerisk skaben, at rytterstatuen af Poniatowski gennem mere end et århundredes bevægede omskiftelser har kunnet bevare sin værdi som symbol på Polens selvstændigheds-kamp. Denne statue kom næsten til at dele skæbne med det polske folk og fik så dramatisk en historie, som næppe nogen anden statue i verden har haft.

Poniatowski-statuen blev så nøje knyttet til Warszawa, at den kan betragtes som denne bys, ja vel endog det polske folks vartegn. Da statuen blev til som et monument over en nationalhelt, måtte den gå med i det sønderknusende nederlag i 1831, da den russiske czar knuste polakkernes opstand mod det russiske regime og indtog Warszawa. Den blev ikke opstillet, den blev forvist og henstod i omtrent 80 år gemt og næsten glemt et fjernt sted i Rusland. Men efter den første verdenskrig, da Polen endelig blev en fri og uafhængig stat, kom den frem af forvisningen og blev rejst med hæder på Warszawas fornemste plads i 1923. Selvfølgelig måtte den lide Warszawas skæbne igen under den anden verdenskrig, da nazisterne søgte at udslette byen med en kynisme, som gjorde dybt indtryk i hele den verden, der troede på en civilisation. Statuen stod så godt som intakt under hele besættelsen og hele den systematiske ødelæggelse af byen, men umiddelbart før tyskerne trak sig tilbage, lagde de en stærk sprængladning under den også – på grusom vis en symbolsk handling, symbolet på statuens samhørighed med Warszawa og Polens historiske skæbne.

Warszawa rejser sig igen med en utrolig kraft og offervillighed. I en tid, der på mange måder kan virke nedslående, er det løftende at se en sådan livsvilje ud-

folde sig og skabe storstilede resultater. Det er kun naturligt, at man i Danmark, hvor man siden Thorvaldsens dage har fulgt Polens omskiftelser med levende medfølelse, lyttede til polske ønsker om at få Poniatowski-statuen tilbage, og at man beredvilligt bestemte at give et nyt bronze-eksemplar, støbt over Thorvaldsens originalmodel i museet, som gave til Warszawa. Dette er nu sket. Ganske vist står statuen ikke mere på en central plads inde i byen, men i Lazienki-parken, på et sted, hvortil Jozef Poniatowski havde personlig tilknytning, foran et klassicistisk bygningsværk, som hans slægt har opført. Måske er det rigtigt således. Enhver kan føle med sig selv, at vort syn på ældre kunst forandres føleligt, og at det skel, som vort århundrede har sat mellem fortid og nutid i kunsten, trænger i dybden. Måske er det rigtigere, at dette kunstværk, som jo også kunstnerisk har fået en historisk karakter og under den nuværende udvikling hurtigt vil få det i stigende grad, anbringes i omgivelser, hvor det føles hørende naturligt hjemme, frem for, at det stilles på en plads, hvor det vedvarende er udsat for at blive skæbnesvangert inddraget i udenrigspolitiske omskiftelser, fordi det har en nationalhistorisk symbolværdi.

Under alle omstændigheder gør rytterstatuen sig fortrinligt i disse parkomgivelser, højt hævet over den dalsænkning, der slynger sig gennem parken og skærer sig dybt ned. Vi ville på forhånd ønske at se statuen på en lav sokkel, fordi vi ved, at Thorvaldsens værker skal ses stående lavt for fuldt at kunne udfolde sig, men jeg tror, at de polske arkitekter har ret i deres jugement. Den nye, ret høje sokkel hæver statuen let og elegant i vejret og bevirker, at den ses smukt fra de spadsereveje, der går over de omliggende højder. Det store, frie rum og de luftige trækroner, der omgiver den, vækker dens plastiske egenskaber til live, understreger dyrets sikre, rolige bevægelser og får os til at fornemme den beslutsomme modenhed, hvormed Thorvaldsen afklarede dette værk, inden han gav det fra sig. Man får på dette sted et ganske andet indtryk af statuens plastiske egenskaber end foran originalmodellen i museet i København og en langt større respekt for denne rytterstatues værdi som kunstværk.

I genrejsningen af Poniatowskis statue i Warszawa tilkendegiver sig atter en gang en historisk omskiftelse, som Thorvaldsens landsmænd hylder af fuldt hjerte. Men vi erkender også, at der hermed er ydet en retfærdighed over for Thorvaldsens værk.

SIGURD SCHULTZ